

Леоніда Пісоцька,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
(м. Хмельницький)

Leonida Pisotska,

candidate of pedagogical sciences, associate professor
Khmelnitskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
(Khmelnitskyi)

УДК373.21.008.2:005.34 (045)
ББК74/104

СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

MODERN MANAGEMENT AND ADMINISTRATION TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF THE MANAGER'S ACTIVITY IN PRE-SCHOOL EDUCATIONAL SETTING

У статті вказано на те, що ефективність функціонування і розвитку дошкільного навчального закладу значною мірою залежить від правильності вибору і застосування методів управління. Під цими методами розуміються способи організуючого впливу суб'єкта управління на керовану систему або конкретний об'єкт управління, за допомогою яких реалізуються функції, досягаються цілі. Окрім того, розкрито особливості основних груп сучасних методів управління, які використовуються керівниками: організаційно-розпорядчі, соціально-психологічні та економічні.

Ключові слова: управління, керівник дошкільного навчального закладу, методи управління, організаційно – розпорядчі методи, соціально-психологічні методи, економічні методи.

The article points out that effectiveness of functioning and development of a pre-school educational setting in full depends on the correct choice of the use of management and administration technologies. By administration technologies we mean methods of organizational influence of the administration subject upon the directed system or specific object of administration, with the help of which the responsibilities have been carried out, the goals have been attained. In addition, the essence of the main groups of the modern managerial technologies used by manager (organizational-directive, socio-psychological, economic) has been revealed.

Key words: management and administration, pre-school educational setting manager, managerial technologies: organizational-directive, socio-psychological, economic.

Статья акцентирует внимание на том, что эффективность функционирования и развития дошкольного образовательного учреждения в значительной степени зависит от правильности выбора и использования методов управления. Под этими методами понимаются способы влияния субъекта управления на руководимую систему или конкретный объект управления, с помощью которых происходит реализация функций, достижение цели. Кроме того, раскрыты особенности основных групп современных методов управления, которые используют руководители: организационно – распорядительные, социально – психологические и экономические.

Ключевые слова: управление, руководитель дошкольного образовательного учреждения, методы управления, организационно – распорядительные методы, социально – психологические методы, экономические методы.

Постановка проблеми. Сучасний стан дошкільної освіти в Україні, зміна її парадигми (перехід від авторитарної до особистісно орієнтованої моделі виховання), орієнтація на освітні запити дітей і батьків вимагають ряд актуальних напрямів діяльності дошкільних навчальних закладів (ДНЗ), а саме: створення умов для стабільного функціонування, зміцнення позицій розвитку, модернізації змісту дошкільної освіти, задоволення потреб держави і населення. Забезпеченню реалізації означених напрямів діяльності у конкретному ДНЗ сприяє керівник, який вміє організувати колектив, володіє знаннями освітнього менеджменту, має сформовані основи проектного мислення, досвід продуктивної управлінської діяльності з планування, організації і розвитку процесів в ДНЗ. Освітній менеджмент нами розуміється як управління освітньою системою загалом, так і управління конкретним навчальним закладом; як особлива діяльність, у якій її керівник за допомогою передбачення, організації, координації забезпечує спільну діяльність суб'єктів навчального процесу для того, щоб одержати позитивний результат цієї діяльності. Для освітньої діяльності ДНЗ такими результатами є: збереження здоров'я

всіх учасників навчального процесу; виховання і навчання у відповідності з особистісними можливостями і здібностями, з вимогами Базового компонента дошкільної освіти в Україні як Державного стандарту; формування життєвої компетентності і готовності до життя в суспільстві дошкільників; адаптивність освітнього дошкільного середовища до задоволення потреб особистості. Практика переконує, що успіх життєдіяльності ДНЗ покладено на керівний апарат у галузі дошкільної освіти на рівні держави, регіональних органів освіти та конкретного закладу. Це можливо забезпечити тоді, коли керівник виконує управлінські функції, використовує сучасні управлінські методи, як інструменти впливу, котрі сприяють розвитку активності та ініціативи, творчості членів колективу для досягнення ключових результатів, і які ґрунтуються на науковій основі.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичні засади основних управлінських методів у навчальних закладах ми знаходимо у працях вітчизняних вчених В.Бондаря, Л.Даниленко, М.Дарманського, Л.Калініної, Г.Єльнікової, В.Олійника, а також зарубіжних – К.Белої, А.Кокіля, Ш.Палфі, П.Третьякова, К.Юцака та інших. Проблема управління дошкільним навчальним закладом у різних її аспектах розкривається Л.Артемовою, К.Кругієм, Н.Лисенко, М.Марусинець, Т. Махинею, Н.Платохіною, Л.Покроєвою, І.Улюкаєвою, Т.Флімоновою, Р.Чумічевою та інш.

Мета статті – теоретично дослідити і узагальнити теоретичні основи сучасних методів управління у контексті керівництва ДНЗ.

Виклад основного матеріалу... Нині науковці і практики занепокоєні суперечністю між новими цілями, завданнями дошкільної освіти і старими методами управлінської діяльності більшості керівників ДНЗ, які не орієнтовані на сучасну парадигму управління. Окрім того, існує проблема щодо особистісної орієнтації управлінського процесу, спрямованості керівників на особистісний, професійний і творчий розвиток колективу, на формування здатності до самоосвітньої діяльності, навчання протягом усього життя. Розв'язувати ці сучасні проблеми здатний лише керівник ДНЗ із розумінням суті поняття «управління» і сформованою управлінською компетентністю, який трансформує тезу сучасного виклику освіти « від людини освіченої – до людини порядної», який орієнтується у розмаїтті сучасних управлінських ідей.

На основі аналізу літературних джерел ми акцентуємо увагу, що управління – це та рушійна сила, яка націлена на активізацію людини через створення оптимальних умов для прояву та розвитку її творчого потенціалу. Управління – це вид діяльності, який забезпечує оптимальне функціонування та розвиток системи, узгоджує та координує діяльність людей щодо досягнення спільної мети [2,с.4]. Ми розуміємо управління дошкільною освітою як цілеспрямовану діяльність всіх ієрархічних ланок управління, котра забезпечує становлення, збереження, стабілізацію функціонування та розвиток дошкільної освіти у різноманітних формах охоплення нею потреб суспільства у вихованні дітей [2,с.7]. Практика переконує, що управління конкретним ДНЗ має свою специфіку, яка трансформує у собі враховування інтересів держави, так і інтересів особистості, яка в ДНЗ проходить стадію активного соціального формування. Врахувати цю специфіку можливо у процесі інтегративного підходу до використання методів управління.

Ознайомлення з результатами теоретичних напрацювань учених і практики щодо управління ДНЗ свідчить про недостатній рівень усвідомлення керівниками ДНЗ шляхів реалізації сучасних методів управління. Результати дослідження, проведені творчою лабораторією викладачів кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, показали загальний невисокий рівень (32%) теоретико – методичної підготовки керівників ДНЗ до використання різних методів управління, спрямованих на результативність управлінської діяльності. Проте 74% керівників ДНЗ вважають, що опанування управлінськими методами суттєво підвищить ефективність і результативність діяльності ДНЗ.

Методи управління – це сукупність способів здійснення функцій управління, які забезпечують досягнення встановлених цілей та результатів [4, с.25]. Розробка наукових основ діяльності ДНЗ актуалізує проблему використання сучасних методів управління, які виступають як способи досягнення поставлених завдань, котрі пов'язані зі зміною соціально-економічного розвитку нашого суспільства, його орієнтацією на ринкові відносини крізь призму синергетичних засад з використанням методологічних наробок, здобутків глобального управлінського досвіду, запровадження толерантності, довіри, гуманізму [1,с.196].

Як показує аналіз наукових досліджень, методи управління у роботі ДНЗ систематизовано і узагальнено у три групи: організаційно – розпорядчі (адміністративні), соціально – психологічні та економічні.

Перейдемо до розкриття сутності кожної групи методів в управлінській діяльності керівника ДНЗ.

Організаційно-розпорядчі методи управління реалізуються шляхом регламентації діяльності виконавців, її нормування та інструктування через постанови, вказівки, інструкції, розпорядження, накази і вимоги. Як засвідчує практика, ці методи застосовуються керівником ДНЗ при розробці стратегічного плану як генерального перспективного напрямку розвитку ДНЗ на основі визначення якісно нових цілей, котрі відповідають внутрішнім можливостям, а також річного. Завдяки цієї групи методів керівником здійснюється підбір, розстановка і виховання кадрів; розробляються і впроваджуються посадові інструкції; підтримується внутрішній розпорядок і дисципліна; створюються умови для вимогливості керівника і особистої відповідальності кожного працівника ДНЗ. Акцентуємо увагу на тому, що ця група методів носить розпорядчий характер, а відтак є складовою авторитарного стилю керівництва. І тому відзначаємо, що управляти в умовах ДНЗ лише цими методами

сьогодні не раціонально, оскільки динамічні зміни підходів до забезпечення освітніх потреб, зміни освітніх парадигм вимагають переходу на демократичний режим управління.

На основі аналізу теоретико – практичних підходів до обґрунтування соціально – психологічної групи методів управління ми вважаємо за необхідне наголосити, що ці методи спрямовують колектив на креативність, на активізацію діяльності кожного члена колективу через матеріальне і моральне стимулювання. До цієї групи методів відносяться: вимогливе, але коректне, розпорядження, прохання, побажання, переконання, подяки, власний приклад керівника ДНЗ, врахування людського фактору. До цієї групи відносяться методи суспільного впливу, що реалізуються шляхом залучення до управління працівників ДНЗ, колективного обговорення основних проблем закладу і можливостей їх вирішення.

Аналіз практичного застосування в управлінській діяльності методів цієї групи доводить, що вони сприяють формуванню у кожного члена колективу позитивного відношення до обов'язків, почуття відповідальності, забезпеченню свободи особистості кожного суб'єкта навчального процесу і розвитку в колективі здорової конкуренції.

Нинішні соціально-економічні проблеми нашої країни актуалізують роль економічних методів управління на рівні держави і ДНЗ. Відзначаємо, що ці методи мають реалізовуватися шляхом втілення в управлінську аксіому важливого принципу: від кожного за здібностями – кожному по праці, що в освітянському просторі у повному обсязі, вважаємо, досягти неможливо. Як рекомендують Н.Платохіна і Р.Чумічова, у систему позитивного відзначення працівників ДНЗ можна включити: відзначення за наслідками навчального року, за успіхи у підготовці дітей до навчання у школі, за кращі показники у вихованні дітей тощо; відзначення у зв'язку з урочистими датами; відзначення за перемогу в оглядах – конкурсах на кращу групу, організацію цікавих справ, інноваційну діяльність тощо [4, с.117]. Для керівника ДНЗ використання економічних важелів досить серйозна справа, оскільки відзначення має бути справедливим і чесним відповідно до результативності праці. Переоцінка і недооцінка заслуг кожного приводять до порушення стабільності у колективі.

Кожна група управлінських методів у контексті діяльності керівника ДНЗ має свій позитив, але для забезпечення результативності діяльності використовувати їх потрібно у комплексі. Акцентуємо, що кожен керівник ДНЗ повинен застосовувати управлінські методи в залежності від ситуації у колективі, від особливостей колективу, від важливості поставленого завдання і керуватися філософськими роздумами Г.Сковороди, в основі яких завжди у центрі стояла проблема людини, її життя й щастя.

Висновки і перспективи... Таким чином, констатуємо той факт, що методи управління ДНЗ, які використовуються конкретним керівником, мають базуватися на позиціях демократа, гуманіста, практичного знавця людської душі і мають бути індивідуальними, переосмисленими крізь призму свого світоуявлення відповідно до власних завдань і управлінських можливостей.

Поза лаштунками нашого дослідження залишилися методи, котрі можуть мати варіативне поєднання.

1. Крижко В.В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. Навч. Посібник / В.В.Крижко, І.О.Мамаєва.– К.: Освіта України, 2005.– 224с
2. Пісоцька Л.С. Актуальні проблеми управління розвитком дошкільної освіти в Україні : [Моногр.] / Л.С.Пісоцька. – Хмельницький : ХГПА, 2009. – 174 с.
3. Управління навчальним закладом : навч.-метод. посіб. / [О. І. Мармаза, О. М. Касянова, В. В. Григораш та ін.]. – [у 2-х ч.]. – Харків : Веста : Ранок, 2003. – Ч. 1 : Абетка менеджера освіти. – 160 с. – (Серія „Управління школою”).
4. Чумичева Р.М. Управление дошкольным образованием: уч.пос.для студ. / Р.М.Чумичева, Н.А.Платохина.– М.: Изд.центр «Академия», 2011.– 400с.